

Vrijdag 28 september 2018

TivoliVredenburg - Hertz - 20.00 uur

Internationale Topensembles 1

IAN BOSTRIDGE & SASKIA GIORGINI

Ian Bostridge, tenor

Saskia Giorgini, piano

Franz Liszt 1811 - 1886

Uit: Sonetti di Petrarca S. 158 nr. 2 in E (1838/39 - 1861)

Pace non trovo (voor piano solo*)

Robert Schumann 1810 - 1856

Liederkreis opus 39 (1840)

In der Fremde

Intermezzo

Waldesgespräch

Die Stille

Mondnacht

Schöne Fremde

Auf einer Burg

In der Fremde

Wehmut

Zwielicht

Im Walde

Frühlingsnacht

Pauze

Franz Liszt

Ihr Glocken von Marling S. 328 (1874)

Es muss ein Wunderbares sein S. 314 (1852)

Im Rhein, im schönen Strome S. 272 (1854)

Pianotranscriptie van *Isoldes Liebestod* (1867)

Uit: *Tristan und Isolde* van Richard Wagner

Robert Schumann

Dichterliebe opus 48 (1840)

Im wunderschönen Monat Mai

Aus meinen Tränen spriessen

Die Rose, die Lilie, die Taube

Wenn ich in deine Augen seh'

Ich will meine Seele tauchen

Im Rhein, im heiligen Strome

Ich grolle nicht

Und wüssten's die Blumen, die kleinen

Das ist ein flöten und Geigen

Hör' ich das Liedchen klingen

Ein Jüngling liebt ein Mädchen

Am leuchtenden Sommermorgen

Ich hab' im Traum geweinet

Allnächtlich im Traume

Aus alten Märcen

Die alten, bösen Lieder

* Zie extra toelichting Ian Bostridge aansluitend op de concerttoelichting.

Liszt - koning van het klavier en de transcriptie

In de negentiende eeuw gold Franz Liszt als de koning van het klavier en van de transcriptie. Juist met die pianobewerkingen van bekende orkestwerken zoals *Reminiscenties aan Don Juan* (naar Mozarts *Don Giovanni*) maakte hij veel furore in de concertzalen. De dames vielen bij bosjes flauw van zoveel virtuositeit. Toen een van zijn bewonderaars uit het publieke hem smeekte om een bepaalde passage nóg sneller te spelen, zag hij maar één oplossing: hij viel zélf in zwijm. Het is slechts een van de anekdotes die zijn kleurrijke leven begeleiden.

Eigenlijk was Liszt Magyaar - op menige Hongaarse keukenplank staat een bus meel met het opschrift 'Liszt' - maar hij werd grootgebracht op de grens met Oostenrijk op het landgoed van de schatrijke familie Esterházy. Zijn vader Adam werkte daar als een soort rentmeester, maar was zelf ook niet van muzikaal talent ontbloot: aan hetzelfde hof had hij nog onder Franz Joseph Haydn de cello gestreken in het hoforkest. Het talent van zijn enige zoon Ferenc (Franz) was echter onnoemelijk veel groter en verbijsterde al gauw de directe omgeving. Wenen was dichtbij en de jonge Ferenc kreeg er les van grote pedagogen als Czerny en Salieri. Toch werd het met muzieksalons bezaaide Parijs de stad waar Liszt wortel zou schieten. Zijn vader sleepte de twaalfjarige jongen mee naar de Franse hoofdstad om daar les te krijgen en furore te maken. Helaas stierf vader Adam al vroeg. Vanaf zijn sterfbed gaf hij zijn bijzondere zoon volgens de componist zelf de volgende woorden mee: '...dat ik een goed hart en verstand had, maar dat hij bang was, dat de vrouwen mijn leven in de war zouden brengen en mij zouden beheersen'. Dat klopte wel

zo'n beetje. Rond 1834 kwam de gravin Marie d'Agoult in zijn leven. Zij was enige jaren ouder en al getrouwd, maar verliet man en kinderen en reisde naar Genève om met Liszt een 'vrij huwelijk' aan te gaan. De volgende jaren bracht het stel door in Zwitserland en Italië, ervaringen die Liszt omzette in het *Album d'un voyageur*, lyrische evocations van het Zwitserse landschap voor piano solo. In de jaren 1838 - 1839, tijdens hun verblijf in Italië, lasen Liszt en de gravin naast Dante ook eendrachtig de verzen van Petrarca. Drie van de sonetten waarin de Italiaanse poëet zijn geliefde Laura aanbidt (nrs. 47, 104 en 123) smeedt Liszt geïnspireerd om tot liederen voor tenor en piano; later maakt hij ook transcripties voor piano solo, die in de cyclus *Années de Pèlerinage* terecht komen. Virtuositeit en theatraaliteit schuwt de klavierleeuw niet in deze opera-achtige zettingen, ook niet bij de zanger. Dat zijn vader gelijk kreeg met betrekking tot Liszts omgang met vrouwen, bewees de afschuwelijke nasleep van de zo hartstochtelijk romantisch begonnen affaire met Marie d'Agoult na de pijnlijke breuk: de gravin kocht zelfs recensenten om en schreef eigenhandig de roman *Nerida* om Liszt bij het grote publiek te schande te maken. Maar eerst schonk de gravin hem nog drie kinderen, van wie dochter Cosima uiteindelijk - na veel schandaal - Richard Wagner zou huwen. Zodoende waren Wagner en Liszt twee handen op de buik van de 'Neudeutsche Schule', wier 'toekomstmuziek' veel stof deed opwaaien. Niet verwonderlijk dus, dat Liszt al in 1867 - twee jaar na de première - ook Wagners meest meeslepende werkstuk, de *Liebestod* uit de opera *Tristan en Isolde* voor piano solo transcribeerde.

Schumann - liederen over verliefdheid

Als achttienjarige trok Robert Schumann met een vriend door Zuid-Duitsland gedurende de paar zomermaanden die het einde van zijn middelbare schooltijd scheidden van het bezoek aan de universiteit van Leipzig. Schumann had zich daar ingeschreven om rechten te gaan studeren, maar het liep allemaal anders. Componist zou hij worden, maar meer dan zijn voorgangers gold zijn interesse ook de literatuur. En natuurlijk de versmelting van beide disciplines: aan de liedkunst van Franz Schubert nam hij in die tijd een groot voorbeeld. Rond Pasen 1828 schreef hij in zijn dagboek: 'Nachtelijke extases. Overdag voortdurend improviseren. Ook literaire fantasieën op de manier van Jean Paul. Bijzonder enthousiast over Schubert, ook Beethoven.' Aan Schubert, die in de herfst van dat jaar zal sterven, richt hij zelfs een brief, maar die zal hij niet versturen. Wel durft hij het aan tijdens die zomerse reis belet te vragen bij een ander idool: de zo'n tien jaar oudere Heinrich Heine ontvangt de twee jongelui in München, waar hij dan woont en leidt ze zelfs rond door de stad. De kiem voor de cyclus

Dichterliebe moet tijdens dat bezoek gelegd zijn. Heines *Buch der Lieder* met daarin het zogenaamde *Lyrisches Intermezzo* was immers nog maar net een paar jaar op de markt. Aan de frisse toon ervan - een soort topzware romantiek, die zichzelf niet helemaal serieus neemt - moet de student-in-spe zich zeker hebben gelaafd.

Pas veel later, in 1840, gaat Schumann ertoe over zestien gedichten van de vijftenzestig die het *Intermezzo* telt, op muziek te zetten. Net als bij Schuberts *Winterreise* vormen ze een cyclus die het 'wel', maar vooral het 'wee' van een dichtende ik-persoon tot voornaamste onderwerp hebben. De ironische toon culmineert in het slotlied over 'die alten bösen Lieder' waarin de dichter een grafkist bestelt met twaalf reuzen als dragers om zijn onmetelijke liefde en smart - eerder bezongen in de 'oude, boze liederen' - in te begraven.

Wie de cyclus *Dichterliebe* op tekst van Heine vergelijkt met de zogenaamde Eichendorff- lieder, zal een volstrekt andere toon aantreffen. Joseph Freiherr von Eichendorff (1778 - 1857) was een romanticus van de eerste generatie.

Tallozen lasen op de middelbare school zijn *Aus dem Leben eines Taugenichts* over de zucht naar avontuur in den vreemde en het volwassen worden van een jong mens, een 'Catcher in the Rye' avant-la-lettre. De natuur speelt een hoofdrol in zijn werk, in bijna elk gedicht dat Schumann koos, komt het woord 'Wald' wel voor. Mooi hoe Schumann in het lied *Waldeggespräch* de tonen van natuurhoorns laat doorklinken in het piano-voorspel. Het is dit soort een-tweetjes tussen de stem en de piano, dat de romantische liedkunst zijn bijzondere karakter en werking geeft. De muziek ondersteunt, maar draagt ook aan en interpreteert. In het lied *Zwielicht* -waar de pianobegeleiding treffend de sfeer van vaagheid van de schemering verklankt - ervaren we de persoonlijke betrokkenheid van de componist bij deze teksten in de regels 'Hast ein Reh du lieb vor andern, lass es nicht alleine grasen'.

In het jaar 1840, het productieve 'liederen-jaar' van de dan dertigjarige Schumann, draait alles in zijn leven nog om zijn beoogde bruid Clara. Ondanks de vehemente tegenwerking van haar vader lijkt het erop, dat er eindelijk een gelukkig einde in zicht is: in de liederen *Zwielicht* en *Mondnacht* smokkelde de componist de betekenisvolle tonen E-H-E (E-B-E) (huwelijk) de pianopartij binnen en in het slotlied *Frühlingsnacht* lijkt alle penarie vreugdevol beklonken ('ist's mir doch als könnt' es nicht sein!). Op 22 mei schrijft Robert aan zijn aanstaande bruid: 'De cyclus met Eichendorff-liederen is wel het meest romantische dat ik ooit geschreven heb, en veel ervan gaat over jou...'

Kees Arntzen

Ian Bostridge: een 'negentiende-eeuws' concert

'In losing the mixed programme which the nineteenth century championed, we have lost something important.'

The piano accompanied Lied started out as a domestic genre. Many if not most of Schubert's songs were written for his friends or for himself; when published, they were directed towards a bourgeois market, and they found their place on the piano in the salon, to be read alone, or sung and played among intimates or a small circle of friends.

They made their way into concert halls - a relatively recent innovation - tentatively through benefits and associations, and they were performed in small doses, in mixed programmes. The idea of a whole, public *Winterreise* was not broached until the 1850s; and even Clara Schumann created concert programmes with extracts from *Dichterliebe*, an unimaginable idea nowadays.

The presence of song on mixed programmes of chamber music continued into the twentieth century, but today programmes and audiences are more segregated. Piano recitals and song recitals have distinct audiences.

Dedicated Lieder recitals are a wonderful thing, an aes-

thetic discovery, allowing a deep engagement with the music performed. But in losing the mixed programme which the nineteenth century championed, we have lost something important. The focus on the singer can often veil our relationship to song as chamber music, and the role of the piano, surely one of the great achievements of the Romantic Lied. This is no longer mere accompaniment, and hearing some solo piano music played by a great exponent, can help us to reengage with the piano in song. If this is one benefit of the sort of programme we are presenting this evening, the other is to place overfamiliar song repertoire in a new context. The sheer weirdness of the opening of *Dichterliebe* is often obscured by the greater weirdness of later music with which we are all familiar. Putting Wagner/Liszt next to *Im wunderschönen Monat Mai* ought to open some windows in all our musical imaginations. And playing the Liszt *Sonetti* - first composed as songs, before Schumann's song year of 1840, but first published as piano pieces six years later - next to the op 39 *Liederkreis*, creates a whole series of reflections which can only deepen our responses to both voice and piano.

Ian Bostridge

Robert Schumann

Liederkreis opus 39

Tekst: Joseph von Eichendorff (1788-1857)

In der Fremde

Vanuit mijn thuisland achter de rode bliksems komen de wolken. Niemand kent mij daar meer. Hoe snel komt de stille tijd, dat ook niemand mij hier nog kent.

Aus der Heimat hinter den Blitzen rot
Da kommen die Wolken her,
Aber Vater und Mutter sind lange tot,
Es kennt mich dort keiner mehr.

Wie bald, wie bald kommt die stille Zeit,
Da ruhe ich auch, und über mir
Rauschet die schöne Waldeinsamkeit,
Und keiner kennt mich mehr hier.

Intermezzo

Jouw wonderschone beeltenis heb ik in mijn hart en kijkt mij vrolijk aan. Mijn hart zingt een prachtig oud lied dat zich door de lucht naar jou spoedt.

Dein Bildnis wunderselig
Hab ich im Herzensgrund,
Das sieht so frisch und fröhlich
Mich an zu jeder Stund'.

Mein Herz still in sich singet
Ein altes schönes Lied,
Das in die Luft sich schwinget
Und zu dir eilig zieht.

Waldesgespräch

Wat rijd jij laat alleen door het woud? Mooie bruid, ik leid je naar huis. 'Groot is het bedrog van mannen, mijn hart is gebroken. Vlucht! Je weet niet wie ik ben.' Zo mooi versierd zijn paard en vrouw. Ik herken je - God sta me bij - je bent de heks Lorelei. 'Je kent mij goed. Vanaf de rots ziet mijn slot uit op de Rijn. Nooit kom je nog uit dit woud.'

Es ist schon spät, es ist schon kalt,
Was reitst du einsam durch den Wald?
Der Wald ist lang, du bist allein,
Du schöne Braut! Ich führ dich heim!

'Groß ist der Männer Trug und List,
Vor Schmerz mein Herz gebrochen ist,
Wohl irrt das Waldhorn her und hin,
O flieh! Du weißt nicht, wer ich bin.'

So reich geschmückt ist Roß und Weib,
So wunderschön der junge Leib,
Jetzt kenn ich dich - Gott steh mir bei!
Du bist die Hexe Lorelei. -

'Du kennst mich wohl – von hohem Stein
Schaut still mein Schloß tief in den Rhein.
Es ist schon spät, es ist schon kalt,
Kommst nimmermehr aus diesem Wald.'

Die Stille

Niemand weet hoe blij ik ben! De sneeuw en de sterren zijn niet zo stil en zwijgzaam als mijn gedachten. Ik wenste dat ik een vogel was en hoog over zee en verder vloog tot ik in de hemel was!

Es weiß und rät es doch keiner,
Wie mir so wohl ist, so wohl!
Ach, wüßt es nur einer, nur einer,
Kein Mensch es sonst wissen sollt.

So still ist's nicht draußen im Schnee,
So stumm und verschwiegen sind
Die Sterne nicht in der Höh,
Als meine Gedanken sind.

Ich wünscht', ich wäre ein Vöglein
Und zöge über das Meer,
Wohl über das Meer und weiter,
Bis daß ich im Himmel wär!

Mondnacht

Het leek net alsof de hemel de aarde had gekust. De wind ruiste over de velden en door de bossen bij de heldere sterrennacht. En mijn ziel vloog door stille landen op weg naar huis.

Es war, als hätt' der Himmel,
Die Erde still geküßt,
Daß sie im Blütenschimmer
Von ihm nur träumen müßt.

Die Luft ging durch die Felder,
Die Ähren wogten sacht,
Es rauschten leis die Wälder,
So sternklar war die Nacht.

Und meine Seele spannte
Weit ihre Flügel aus,
Flog durch die stillen Lande,
Als flöge sie nach Haus.

Schöne Fremde

De boomtoppen ruisen en huiveren, als oude goden die hun ronde lopen. Wat vertel jij mij, fantastische nacht? De sterren fonkelen en de verte spreekt dronken van naderend groot geluk.

Es rauschen die Wipfel und schauern,
Als machten zu dieser Stund
Um die halbversunkenen Mauern
Die alten Götter die Rund.

Hier hinter den Myrtenbäumen
In heimlich dämmernder Pracht,
Was sprichst du wirr wie in Träumen
Zu mir, phantastische Nacht?

Es funkeln auf mich alle Sterne
Mit glühendem Liebesblick,
Es redet trunken die Ferne
Wie vom künftigem, großem Glück.

Auf einer Burg

De oude ridder zit boven ingeslapen op de uitkijk. Baard en haar zijn verweven en met versteende borst en kleren zit hij daar al vele eeuwen. Allen zijn naar het dal gegaan en eenzaam zingen de vogels in de lege vensterbogen. Beneden vaart in de zon een bruiloft langs op de Rijn. De musici spelen vrolijk, maar de mooie bruid weent.

Eingeschlafen auf der Lauer
Oben ist der alte Ritter;
Drüber gehen Regenschauer,
Und der Wald rauscht durch das Gitter.

Eingewachsen Bart und Haare
Und versteinert Brust und Krause,
Sitzt er viele hundert Jahre
Oben in der stillen Klause.

Draußen ist es still' und friedlich,
Alle sind ins Tal gezogen,
Waldesvögel einsam singen
In den leeren Fensterbogen.

Eine Hochzeit fährt da unten
Auf dem Rhein im Sonnenscheine,
Musikanten spielen munter,
Und die schöne Braut, die weinet.

In der Fremde

Ik hoor de beekjes ruisen hier en daar in het bos. De nachtegale-zen zingen als over een vergane mooie tijd. In de maneschijn lijkt het slot in het dal te liggen, nog zo ver weg. Waar mijn lief op mij zou wachten, en ze is toch zo lang al dood.

Ich hör' die Bächlein rauschen
Im Walde her und hin.
Im Walde, in dem Rauschen,
Ich weiß nicht, wo ich bin.

Die Nachtigallen schlagen
Hier in der Einsamkeit,
Als wollten sie was sagen
Von der alten, schönen Zeit.

Die Mondeschimmer fliegen,
Als säh ich unter mir
Das Schloß im Tale liegen,
Und ist doch so weit von hier!

Als müßte in dem Garten,

Voll Rosen weiß und rot,
Meine Liebste auf mich warten,
Und ist doch so lange tot.

Wehmut

Ik kan wel vaak zingen alsof ik blij ben, maar heimelijk komen de tranen en wordt mijn hart vrij. De nachtegale-zen laten het verlangen klinken uit hun diepe kerker. En iedereen geniet, maar niemand voelt het leed.

Ich kann wohl manchmal singen,
Als ob ich fröhlich sei,
Doch heimlich Tränen dringen,
Da wird das Herz mir frei.

Es lassen Nachtigallen,
Spielt draußen Frühlingsluft,
Der Sehnsucht Lied erschallen
Aus ihres Kerkers Gruft.

Da lauschen alle Herzen,
Und alles ist erfreut,
Doch keiner fühlt die Schmerzen,
Im Lied das tiefe Leid.

Zwielicht

De schemering wil haar vleugels spreiden, wat betekent deze gruwel? Laat een ree niet alleen grazen, de jagers trekken door het bos. Houd een vriend in de gaten, want vriendelijk met oog en mond, zint hij op oorlog. Veel gaat in de nacht verloren, blij waakzaam en alert.

Dämmerung will die Flügel spreiten,
Schaurig rühren sich die Bäume,
Wolken ziehn wie schwere Träume –
Was will dieses Grau'n bedeuten?
Hast ein Reh du lieb vor andern,
Laß es nicht alleine grasen,
Jäger ziehn im Wald und blasen,
Stimmen hin und wieder wandern.

Hast du einen Freund hienieden,
Trau ihm nicht zu dieser Stunde,
Freundlich wohl mit Aug' und Munde,
Sinnt er Krieg im tück'schen Frieden.

Was heut gehet müde unter,
Hebt sich morgen neu geboren.
Manches geht in Nacht verloren –
Hüte dich, sei wach und munter!

Im Walde

Er trok een bruiloftsstoet langs de berg. Ruiters schitterden, het was een vrolijk gedruis. Voordat ik het wist, was alles voorbij en viel de nacht. Slechts het woud ruist en in mijn hart huiver ik.

Es zog eine Hochzeit den Berg entlang,
Ich hörte die Vögel schlagen,
Da blitzten viel Reiter, das Waldhorn klang,
Das war ein lustiges Jagen!

Und eh' ich's gedacht, war alles verhallt,
Die Nacht bedeckt die Runde,
Nur von den Bergen noch rauschet der Wald
Und mich schauert's im Herzensgrunde.

Frühlingsnacht

Over de tuinen vlogen de trekvogels en alles begint te bloeien. Juichen wil ik, en huilen. De maan en sterren zeggen het en de nachtegale zingen het uit: Ze is de jouwe! Ze is van jou!

Über'n Garten durch die Lüfte
Hört' ich Wandervögel ziehn,
Das bedeutet Frühlingsdüfte,
Unten fängt's schon an zu blühen.

Jauchzen möcht' ich, möchte weinen,
Ist mir's doch, als könnt's nicht sein!
Alte Wunder wieder scheinen
Mit dem Mondesglanz herein.

Und der Mond, die Sterne sagen's,
Und im Traume rauscht's der Hain,
Und die Nachtigallen schlagen's:
Sie ist deine! Sie ist dein!

Franz Liszt

Ihr Glocken von Marling

Tekst: Emil Kuh (1828 - 1876)

Klokken van Marling, hoe helder luiden jullie, alsof de lente zingt. Breng me naar het centrum van jullie klanken en bescherm me goed.

Ihr Glocken von Marling, wie braust ihr so hell!
Ein wohliges Lauten, als sänge der Quell.
Ihr Glocken von Marling, ein heil'ger Gesang

Umwallet wie schützend den weltlichen Klang,
Nehmt mich in die Mitte der tönenden Flut -
Ihr Glocken von Marling, behütet mich gut!

Es muß ein Wunderbares sein

Tekst: Oscar von Redwitz-Schmölz (1823-1891)

Het moet een fantastisch iets zijn voor twee zielen om verliefd te zijn. Om van de eerste kus tot de dood met liefde te spreken.

Es muß ein Wunderbares sein
Ums Lieben zweier Seelen,
Sich schließen ganz einander ein,
Sich nie ein Wort verhehlen,
Und Freud und Leid und Glück und Not
So mit einander tragen;
Vom ersten Kuß bis in den Tod
Sich nur von Liebe sagen.

Im Rhein, im schönen Strome

Tekst: Heinrich Heine (1797-1856)

In de Rijn weerspiegelt de Dom van Keulen. Daarin is een beeld van Onze Lieve Vrouw. Haar ogen, lippen en wangen zijn net als van mijn liefste.

Im Rhein, im schönen Strome,
Da spiegelt sich in den Wellen
Mit seinem großen Dome
Das große, das heilige Köln.

Im Dom da steht ein Bildnis,
Auf goldnem Leder gemalt;
In meines Lebens Wildnis
Hat's freundlich hineingestrahlt.

Es schweben Blumen und Eng'lein
Um unsre liebe Frau;
Die Augen, die Lippen, die Wänglein,
Die gleichen der Liebsten genau.

Robert Schumann

Dichterliebe, op. 48

Tekst: Heinrich Heine

Im wunderschönen Monat Mai

In die wunderschone maand mei, toen alles ontlook en alle vogels zongen, is ook in mijn hart de liefde gekomen en heb ik haar mijn verlangen bekend.

Im wunderschönen Monat Mai,
Als alle Knospen sprangen,
Da ist in meinem Herzen
Die Liebe aufgegangen.

Im wunderschönen Monat Mai,
Als alle Vögel sangen,
Da hab' ich ihr gestanden
Mein Sehnen und Verlangen.

Aus meinen Tränen sprießen

Uit mijn tranen ontspruiten bloemen en mijn zuchten worden een koor van nachtegalen. Als je mij lief hebt, schenk ik je alle bloemen en klinkt het lied van de nachtegaal voor jouw venster.

Aus meinen Tränen sprießen
Viel blühende Blumen hervor,
Und meine Seufzer werden
Ein Nachtigallenchor.

Und wenn du mich lieb hast, Kindchen,
Schenk' ich dir die Blumen all',
Und vor deinem Fenster soll klingen
Das Lied der Nachtigall.

Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne

Ooit hield ik van de roos, de lelie, de duif en de zon. Nu houd ik alleen van het kleine, het fijne, het reine en die ene. Zij is de bron van alle liefde, zij is roos en lelie en duif en zon.

Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne,
Die liebt' ich einst alle in Liebeswonne.
Ich lieb' sie nicht mehr, ich liebe alleine
Die Kleine, die Feine, die Reine, die Eine;
Sie selber, aller Liebe Wonne,
Ist Rose und Lilie und Taube und Sonne.
Ich liebe alleine
Die Kleine, die Feine, die Reine, die Eine.

Wenn ich in deine Augen seh'

Als ik in jouw ogen kijk, verdwijnt al mijn verdriet, maar als ik je kus, word ik helemaal gezond. Aan jouw borst voel ik mij in de hemel, maar als je zegt: 'Ik hou van jou', huil ik bittere tranen.

Wenn ich in deine Augen seh',
So schwindet all' mein Leid und Weh;
Doch wenn ich küße deinen Mund,
So werd' ich ganz und gar gesund.

Wenn ich mich lehn' an deine Brust,
Kommt's über mich wie Himmelslust;
Doch wenn du sprichst: ich liebe dich!
So muß ich weinen bitterlich.

Ich will meine Seele tauchen

Ik wil mijn ziel onderdompelen in de kelk van een lelie; de lelie moet dan een lied laten klinken van mijn liefste. Het lied moet beven, net als de kus die zij mij eens gaf in een heerlijk uur.

Ich will meine Seele tauchen
In den Kelch der Lilie hinein;
Die Lilie soll klingend hauchen
Ein Lied von der Liebsten mein.

Das Lied soll schauern und beben
Wie der Kuß von ihrem Mund,
Den sie mir einst gegeben
In wunderbar süßer Stund'.

Im Rhein, im heiligen Strome

In de Rijn weerspiegelt de Dom van Keulen. Daarin is een beeld van Onze Lieve Vrouw. Haar ogen, lippen en wangen zijn net als van mijn liefste.

Im Rhein, im heiligen Strome,
Da spiegelt sich in den Well'n
Mit seinem großen Dome
Das große, heil'ge Köln.

Im Dom da steht ein Bildnis,
Auf goldnem Leder gemalt;
In meines Lebens Wildnis
Hat's freundlich hineingestrahlt.

Es schweben Blumen und Eng'lein
Um unsre liebe Frau;
Die Augen, die Lippen, die Wänglein,
Die gleichen der Liebsten genau.

Ich grolle nicht

Ik ben niet boos, ook al breekt mijn hart. Ook al straal je nog zo, geen straal verlicht de nacht in jouw hart. Ik zag de slang die aan jouw hart knaagt en zag hoe verdrietig jij bent.

Ich grolle nicht, und wenn das Herz auch bricht,
Ewig verlornes Lieb! Ich grolle nicht.
Wie du auch strahlst in Diamantenpracht,
Es fällt kein Strahl in deines Herzens Nacht.
Das weiß ich längst.

Ich grolle nicht, und wenn das Herz auch bricht,
Ich sah dich ja im Traume,
Und sah die Nacht in deines Herzens Raume,
Und sah die Schlang', die dir am Herzen frißt,
Ich sah, mein Lieb, wie sehr du elend bist.

Und wüßten's die Blumen, die kleinen

Als de bloemen, die kleine, wisten hoe diep gewond mijn hart is, zouden zij met mij huilen om mijn pijn te verlichten. En de nachtegalen zouden verkwikkende liederen zingen. En de sterren zouden neerdalen om mij te troosten. Maar slechts een kent mijn verdriet, zij die mij zelf het hart brak.

Und wüßten's die Blumen, die kleinen,
Wie tief verwundet mein Herz,
Sie würden mit mir weinen,
Zu heilen meinen Schmerz.

Und wüßten's die Nachtigallen,
Wie ich so traurig und krank,
Sie ließen fröhlich erschallen
Erquickenden Gesang.

Und wüßten sie mein Wehe,
Die goldenen Sternelein,
Sie kämen aus ihrer Höhe,
Und sprächen Trost mir ein.

Sie alle können's nicht wissen,
Nur eine kennt meinen Schmerz;
Sie hat ja selbst zerrissen,
Zerrissen mir das Herz.

Das ist ein Flöten und Geigen

Met fluiten, violen en trompetten danst mijn allerliefste haar bruiloftsdansen. Pauken en schalmeien maken lawaai en ondertussen snikken en kreunen de lieve engeltjes.

Das ist ein Flöten und Geigen,
Trompeten schmettern darein;
Da tanzt wohl den Hochzeitreigen
Die Herzallerliebste mein.

Das ist ein Klingen und Dröhnen,
Ein Pauken und ein Schalmei'n
Dazwischen schluchzen und stöhnen
Die lieblichen Engelein.

Hör' ich das Liedchen klingen

Hoor ik het liedje dat eens mijn liefste zong, dan drijft een zwart verlangen mij omhoog het woud in. Daar komt al mijn droefheid door tranen vrij.

Hör' ich das Liedchen klingen,
Das einst die Liebste sang,
So will mir die Brust zerspringen
Von wildem Schmerzendrang.

Es treibt mich ein dunkles Sehnen
Hinauf zur Waldeshöh',
Dort löst sich auf in Tränen
Mein übergroßes Weh'.

Ein Jüngling liebt ein Mädchen

Een jongen houdt van een meisje, dat een ander koos. Die ander houdt van een ander en is met haar getrouwd. Het meisje huwt uit boosheid de eerste de beste man; de jongen is er slecht aan toe. Het is het oude liedje dat steeds weer terugkeert. En wie het overkomt, zit met een gebroken hart.

Ein Jüngling liebt ein Mädchen
Die hat einen andern erwählt;
Der andre liebt eine andre,
Und hat sich mit dieser vermählt.

Das Mädchen nimmt aus Ärger
Den ersten besten Mann,
Der ihr in den Weg gelaufen;
Der Jüngling ist übel dran.

Es ist eine alte Geschichte,
Doch bleibt sie immer neu;
Und wem sie just passiert,
Dem bricht das Herz entzwei.

Am leuchtenden Sommermorgen

Op een stralende zomermorgen in de tuin hoor ik de bloemen fluisteren. Met medelijden zien ze mij aan: 'Neem onze zuster niets kwalijk, jij treurige bleke man.'

Am leuchtenden Sommermorgen, Geh' ich im Garten herum. Es flüstern und sprechen die Blumen, Ich aber wandle stumm.

Es flüstern und sprechen die Blumen, Und schau'n mitleidig mich an: Sei unsrer Schwester nicht böse, Du trauriger blasser Mann.

Ich hab' im Traum geweinet

Ik droomde dat jij dood was, en weer wakker stroomden de tranen over mijn wangen. Ik droomde dat jij mij verliet, en weer wakker huilde ik nog lang en bitter. Ik droomde dat het nog goed was, werd weer wakker en nog steeds komen de tranen.

Ich hab' im Traum geweinet,
Mir träumte, du lägest im Grab.
Ich wachte auf, und die Träne
Floß noch von der Wange herab.

Ich hab' im Traum geweinet,
Mir träumt', du verließest mich.
Ich wachte auf, und ich weinte
Noch lange bitterlich.

Ich hab' im Traum geweinet,
Mir träumte, du wär'st mir noch gut.
Ich wachte auf, und noch immer
Strömt meine Tränenflut.

Allnächtlich im Traume

Elke nacht in mijn dromen zie ik jou. Jij kijkt mij aan vol medelijden en schudt zacht je blonde hoofdje. Je zegt zachtjes een klein woord en geeft mij een boeket van cipressen. Dan word ik wakker, is het boeket weg en het woord ben ik vergeten.

Allnächtlich im Traume seh' ich dich
Und sehe dich freundlich grüßen,
Und laut aufweinend stürz' ich mich
Zu deinen süßen Füßen.

Du siehest mich an wehmütiglich
Und schüttelst das blonde Köpfchen;
Aus deinen Augen schleichen sich
Die Perletränenröpfchen.

Du sagst mir heimlich ein leises Wort
Und gibst mir den Strauß von Zypressen.
Ich wache auf, und der Strauß ist fort,
Und das Wort hab' ich vergessen.

Aus alten Märchen winkt es

In oude sprookjes wordt verhaald van een toverland. Waar bonte bloemen bloeien, groene bomen zingen en nevels dansen. Blauwe vonken branden op ieder blad en rode lichtjes rennen rond, luide bronnen breken uit marmen en de beek weerschijnt. Ach, kon ik daar maar komen en vrij en tevreden zijn. Dat land zie ik vaak in een droom, maar bij de morgenzon verdwijnt het snel als schuim.

Aus alten Märchen winkt es
Hervor mit weißer Hand,
Da singt es und da klingt es
Von einem Zauberland;

Wo bunte Blumen blühen
Im gold'nen Abendlicht,
Und lieblich duftend glühen,
Mit bräutlichem Gesicht;

Und grüne Bäume singen
Uralte Melodei'n,
Die Lüfte heimlich klingen,
Und Vögel schmetter'n drein;

Und Nebelbilder steigen
Wohl aus der Erd' hervor,
Und tanzen luft'gen Reigen
Im wunderlichen Chor;

Und blaue Funken brennen
An jedem Blatt und Reis,
Und rote Lichter rennen
Im irren, wirren Kreis;

Und laute Quellen brechen
Aus wildem Marmorstein.
Und seltsam in den Bächen
Straht fort der Widerschein.

Ach, könnt' ich dorthin kommen,
Und dort mein Herz erfreu'n,
Und aller Qual entnommen,
Und frei und selig sein!

Ach! jenes Land der Wonne,
Das seh' ich oft im Traum,
Doch kommt die Morgensonne,
Zerfließt's wie eitel Schaum.

Die alten, bösen Lieder

Laat ons nu die oude boze liederen begraven, haal een grote kist, groter als een Heidelberger vat. En haal een lijkbaar, langer dan de brug over de Mainz. En haal twaalf reuzen, sterker dan Sint Christoffel. Zij moeten de kist dragen en in de zee laten zinken. Weet u waarom de kist zo groot en zwaar kan zijn? Ik legde ook mijn liefde en pijn daarin.

Die alten, bösen Lieder,
Die Träume bös und arg,
Die laßt uns jetzt begraben,
Holt einen großen Sarg.

Hinein leg' ich gar manches,
Doch sag' ich noch nicht, was;
Der Sarg muß sein noch größer,
Wie's Heidelberger Faß.

Ian Bostridge heeft een internationale zangcarrière die hem voerde naar de podia van o.a. Salzburg, Edinburgh, München, Wenen, de Schubert-festivals van Aldeburgh en Schwarzenberg, en verder naar TivoliVredenburg, Carnegie Hall en de Scala in Milaan. Ook was hij artist in residence bij het Wiener Konzerthaus en de Schubertiade van Schwarzenberg. Eigen series had hij o.a. in Amsterdam (carte blanche) Carnegie Hall in New York, Barbican en Wigmore Hall in Londen en de Laeiszhalle in Hamburg. Voor zijn vele opnames als liedzanger kreeg hij in totaal vijftien Grammy's en -nominaties, o.a. voor opnames van Schuberts *Die schöne Müllerin* (met Graham Johnson), liederen van Schumann, Engelse liederen en liederen van Henze (met Julius Drake), Brittens *Our Hunting Fathers* (met Daniel Harding), en liederen van Janáček en Wolf. Ook treedt Bostridge regelmatig op met orkesten (liedencycli, cantates, symfonieën met solisten) en operagezelschappen. Onder de orkesten waarmee hij samenwerkte zijn de Berliner en de Wiener Philharmoniker, Chicago Symphony, Boston Symphony, London Symphony, London Philharmonic, BBC Symphony, Rotterdams Philharmonisch Orkest, Koninklijk Concertgebouworkest, New York Philharmonic en Los Angeles Philharmonic. Daarbij zong hij onder de leiding van o.a. Sir Simon Rattle, Sir Colin Davis, Sir Andrew Davis, Seiji Ozawa, Riccardo Muti, Mstislav Rostropovitsj en Daniel Barenboim. Met de Accademia Santa Cecilia onder leiding van Antonio Pappano zong hij in Rome in de wereldpremière van Hans Werner Henzes *Opfergang*.

Und holt eine Totenbahre,
Und Bretter fest und dick;
Auch muß sie sein noch länger,
Als wie zu Mainz die Brück'.

Und holt mir auch zwölf Riesen,
Die müssen noch stärker sein
Als wie der starke Christoph
Im Dom zu Köln am Rhein.

Die sollen den Sarg fortragen,
Und senken ins Meer hinab;
Denn solchem großen Sarge
Gebührt ein großes Grab.

Wißt ihr, warum der Sarg wohl
So groß und schwer mag sein?
Ich senkt auch meine Liebe
Und meinen Schmerz hinein.

Hij zong operarollen in o.a. *A Midsummer Night's Dream*, *Die Zauberflöte*, *Jupiter*, *Don Giovanni*, *The Tempest*, *The Rake's Progress*, *The Rape of Lucretia* en last but not least *Death in Venice*. In het Brittenjaar 2013 zong hij o.a. in Brittens *War Requiem* (met het London Philharmonic Orchestra), *Les Illuminations* met het Koninklijk Concertgebouworkest en *Curlew River*. In 2014 volgde een Europese tour rond Schuberts *Winterreise* met Thomas Adès, als muzikale tegenhanger bij de publicatie van Bostridges veelgeprezen boek *Schubert's Winter Journey: Anatomy of an Obsession*. Hij maakte zelf een 'Weltreise' naar nieuwe horizons: Azië, met gitarist Xuefei Yang. In 2016 werd hij onderscheiden met de Pol Roger Duff Cooper Prize voor non-fictie voor *Schubert's Winter Journey: Anatomy of an Obsession*. Ook in Nederland werd het boek lovend besproken, o.a. in *de Volkskrant* door Erik van de Berg. In 2018 volgde zijn benoeming tot (eerste) Artist in Residence bij het Filharmonisch Orkest van Seoul. Ian Bostridge was van 1992 tot 1995 Fellow in History aan het Corpus Christi College in Oxford, en in 2001 werd hij gekozen als Honorary Fellow bij hetzelfde college. In 2003 kreeg hij een eredoctoraat in Muziekwetenschappen aan de Universiteit van St. Andrew's en in 2010 werd hij Honorary Fellow aan het St. John's College in Oxford. In 2014 werd hij benoemd als Humanitas Professor of Classical Music aan de Universiteit van Oxford.

Saskia Giorgini maakte haar Nederlandse debuut in Utrecht, bij het Internationaal Kamermuziek Festival in 2016. Het was toch al een geweldig jaar voor de Italiaans-Nederlandse pianist omdat ze in hetzelfde jaar de Eerste Prijs won bij het Internationaal Mozart Concours van Salzburg, plus een speciale prijs voor de beste interpretatie van een opdrachtwerk. Haar prille carrière telt al een indrukwekkende reeks orkesten waarmee ze samenwerkte: het CBC Radio Orchestra in Canada, Het Filharmonisch Orkest van Lodz, Symphonieorchester Vorarlberg, het Symfonieorkest van Liepaja (Letland), het Filharmonisch Orkest van Wuhan (China), Orchestra Archi De Sono en het Orchestra Giovanile Italiana. Parallel aan haar solocarrière specialiseerde zich onder leiding van Julius Drake (die Ian Bostridge bij zijn vorige concert in TivoliVredenburg, in januari 2017, begeleidde) in

het liedrepertoire. Ook als liedbegeleider en kamermusicus is ze een uitzonderlijk talent gebleken, getuige haar samenwerking met o.a. Janine Jansen, Martin Fröst, Gilles Apap, Mario Brunello, Thomas Demenga, Friedemann Eichhorn en Dora Schwarzberg.

Saskia Giorgini begon met pianospelen op vierjarige leeftijd. Toen ze vijftien was, werd ze toegelaten tot de fameuze piano-academie in het Italiaanse Imola, waar ze studeerde bij Franco Scala, Riccardo Risaliti, Leonid Margarius Louis Lortie en Michel Dalberto. In dezelfde periode studeerde ze af (met de hoogste onderscheiding) aan de het conservatorium van Turijn bij Claudio Voghera. Aanvullende studies volgde ze aan de Accademia di Musica di Pine-rollo (bij Enrico Pace) aan de hogeschool voor de Kunsten in Graz bij Julius Drake, en aan Mozarteum Salzburg bij Pavel Gililov. Saskia Giorgini is een Bösendorfer Artist.

**TIVOLI
VREDEN
BURG**

INTERNATIONALE TOP IN HERTZ

Van wereldberoemde pianisten tot internationaal geroemde ensembles. De internationale top van de kamermuziek zie je live in onze intieme Hertz.

zie achterzijde voor de agenda

VR 12 OKT

ALEXANDER GAVRYLYUK (PIANO)
Bach, Liszt & Prokofjev

VR 26 T/M ZO 28 OKT

DE SJOSTAKOVITSJ KWARTETTEN
- QUATOR DANIEL
Alle kwartetten in één weekend

MA 5 NOV

TRIO WANDERER
Schumann, Fauré & Brahms

WO 7 NOV

TRULS MØRK (CELLO) &
BEHZOD ABDURAIMOV (PIANO)
Beethoven, Prokofjev & Rachmaninov

ZO 9 DEC

RICHARD GOODE (PIANO)
Beethoven, Janáček & Chopin

DI 19 MRT

ARTEMIS QUARTETT
Barber, Britten & Schubert

ZO 14 APR

CHAMBER MUSIC SOCIETY OF THE
LINCOLN CENTRE NEW YORK
Beethoven, Debussy & Brahms

MA 13 MEI

JERUSALEM QUARTET &
ELISABETH LEONSKAJA (PIANO)
Schumann - Pianokwintet

TIVOLIVREDENBURG.NL/TOP-HERTZ